

Roxana Georgiana HOLCĂ-NISTOR*

**IMPLICAREA ROMÂNIEI ÎN SOLUȚIONAREA CONFLICTULUI
ARABO-ISRAELIAN DIN 1973**

***Romania's involvement in the settlement of the 1973 Arab-
Israeli conflict***

Abstract: *This paper analyzes Romania's involvement in the settlement of the 1973 Arab-Israeli crisis. The Yom Kippur war, as this conflict is also known, gave the Bucharest government the opportunity to undertake a series of steps aimed at demonstrating to the Arab states that Romania could be an extremely valuable partner in starting the Arab-Israeli peace process. With the outbreak of hostilities, Romanian diplomats made considerable efforts to mediate negotiations between combatants as well as to ensure the two belligerent camps of the Romanian Government's entire willingness to support a viable solution that would meet the demands of all parties. Romania's interests in resolving this new crisis were dictated by several aspects: on the one hand, Bucharest officials were motivated to empathize with the Arab cause because of the oil embargo imposed by the Arab states. This situation was very important, given that at that time the Romanian state was dependent on oil imports from the Near East. On the other hand, Nicolae Ceausescu's desire to obtain „the most favored nation clause” from the United States began to take shape in light of a balanced approach of the Romanian government towards both sides involved in the conflict. At the same time, both the Arab states and the Soviet Union - who criticized Romania's decision not to break relations with Israel as a result of the Israeli aggression in 1967 - now saw the Bucharest government as the only one capable of creating a bridge between the two camps in order to put them at the negotiation table and to find a solution to ground a lasting peace in the Near East.*

Keywords: *Yom Kippur war, Romania, Near East, United States, Soviet Union.*

Războiul din 1973 a reprezentat o etapă firească în evoluția relațiilor arabo-israeliene, cu atât mai mult dacă ținem cont de faptul că în perioada

*PhD Candidate, “Ștefan cel Mare” University, Suceava, Romania; e-mail: roxananistor1@yahoo.com

Date submitted: June 19th 2018

Revised version submitted: July 25th 2018

Accepted: July 31st 2018

imediat următoare războiului din 1967 acțiunile ambelor tabere nu s-au îndreptat spre găsirea unei soluții pașnice ci au reprezentat mai degrabă startul pentru o adevărată cursă a înarmărilor, care într-un final și-a găsit deznodământul în izbucnirea conflictului de Yom Kippur. Acest nou conflict avea să redefinească atât relațiile dintre cele două tabere cât mai ales modul în care marile puteri – SUA și URSS – au ales să se raporteze la situația din regiune.

Războiul din 1967 i-a ajutat pe israelieni să-și consolideze poziția în regiune. Mai mult decât atât, victoria zdrobitoare asupra statelor arabe le-a oferit încrederea că vecinii arabi nu vor încerca prea curând să atace Israelul. Cu toate acestea, evenimentele care s-au petrecut după momentul 1967 în politica internă și externă a statelor arabe au creat premisele necesare pentru demararea unor acțiuni armate de recuperare a teritoriilor pierdute de Egipt și Siria în cele șase zile de război. Atât în Siria cât și în Egipt puterea trecuse în mâna unor lideri care trebuiau să demonstreze în interiorul lumii arabe, dar și pe plan internațional, faptul că unitatea arabă nu poate fi atât de ușor de învins. Dincolo de aceste aspecte, criza din 1973 a fost alimentată și de situația refugiaților palestinieni care era departe de găsirea unei soluții. În toată această perioadă problema refugiaților a fost menținută ca o minge de ping-pong pe care liderii arabi au plasat-o de la unii la alții.¹

Prin urmare, perioada care s-a scurs între cele două mari conflicte arabo-israeliene poate fi caracterizată prin lipsa de unitate dintre liderii arabi, care în tot acest timp au fost mai mult preocupați să-și consolideze poziția atât pe plan intern cât și extern, acordând mai puțină atenție luptei pentru eliberarea Palestinei. Situația ”nici pace, nici război”² nu putea dura la nesfârșit, majoritatea statelor arabe fiind de părere că doar o nouă intervenție împotriva Israelului putea aduce o rezolvare situației din zonă. Confruntările siriano-israeliene din preajma izbucnirii războiului, unde partea siriană înregistrase o serie de succese, au alimentat și mai mult dorința de răzbunare a liderilor arabi, nerăbdători să-și ia revanșa în urma înfrângerii din 1967.³

Un alt factor care a contribuit la escaladarea situației din Orient a fost dat de Rezoluția nr. 242, care în loc să decongestioneze situația din regiune a reușit să inflameze și mai mult orgoliile statelor arabe care s-au considerat jignite de caracterul superficial al acesteia. Siria, spre exemplu, a considerat profund incorecte prevederile rezoluției având în vedere faptul că aceasta lăsa foarte multe lucruri la voia întâmplării, sau mai bine spus la latitudinea Israelului. În primul rând se cerea retragerea trupelor israeliene fără niciun altfel de mențiune asupra modului în care urma să se facă acest lucru, iar în al doilea rând prevederile rezoluției abordau problema

¹ Nedelcu 2013: 194

² AMAE, Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3115: 4

³ *Ibidem*: 4

populației palestinieni într-o manieră lipsită de profunzime. Cu toate acestea, observațiile siriene erau exagerate în condițiile în care liderii de la Damasc respingeau ideea creării unui stat palestinian.⁴ Putem așadar să deducem din aceste aspecte că izbucnirea conflictului din 1973 era inerentă, singurul lucru care încă nu părea clar pentru toată lumea fiind momentul sau evenimentul care va declanșa o nouă explozie a Orientului Apropiat și cine vor fi cei care vor ataca primii.

*

Încă din 1969, diplomații români care țineau legătura cu oficialii israelieni și arabi erau convinși că războiul din 1967 a reprezentat doar o etapă a destabilizării Orientului Apropiat, din multele ce aveau să vină. Atât arabii cât și israelienii au știut în toată această perioadă că eforturile depuse de comunitatea internațională pentru găsirea unei soluții sunt aproape inutile în condițiile în care Israelul refuza să renunțe la teritoriile ocupate iar liderii arabi nu doreau sub nicio formă să accepte existența statului evreiesc.⁵ Prin urmare, armatele egiptene și siriene au decis să atace din nou Israelul pe data de 6 octombrie 1973, dată care coincide cu debutul sărbătorii evreiești Yom Kippur. Cu siguranță data a fost aleasă de armata arabă în mod strategic, dacă ținem cont de faptul că această sărbătoare este una foarte importantă pentru comunitatea evreiască, iar în această zi toți evreii trebuie să țină post și să se abțină de la orice fel de activitate. Mai mult decât atât, musulmanii sărbătoreau în aceeași perioadă Ramadanul, sărbătoare care presupune o încetare a tuturor conflictelor. Dincolo de faptul că atacul armatei arabe a luat prin surprindere forțele israeliene, situația a fost la fel de surprinzătoare și pentru întreaga comunitate internațională, asta deși o serie de documente desecretizate de CIA în 2009 arată faptul că Statele Unite dețineau informații foarte importante cu privire la mișcările de trupe de la granița egipteană și siriană. Analistii americani care dețineau aceste informații au concluzionat atunci că un atac al Egiptului este puțin probabil având în vedere faptul că Anwar Sadat era conștient că declanșarea unui atac militar nu poate fi susținută cu succes de trupele egiptene.⁶

La puțin timp după atacul arab asupra Israelului, liderii marilor puteri au înțeles că situația în Orientul Apropiat scăpase de sub control. Pe 20 octombrie Secretarul de stat american, Henry Kissinger, a făcut o vizită la Moscova pentru a ajunge la un numitor comun cu Uniunea Sovietică în privința acțiunilor de urmat pentru încetarea focului. După întâlnirea cu oficialii sovietici, Kissinger s-a oprit la Tel Aviv pentru a-i convinge pe israelieni că este imperios să pună capăt conflictului. Ca urmare a acestor eforturi americano-sovietice, pe 22 octombrie Consiliul de Securitate al ONU a adoptat Rezoluția nr. 338 care cerea celor două tabere încetarea

⁴ *Ibidem*: 4

⁵ AMAE Problema 224/1969, Orientul Apropiat, Dosar 69: 27

⁶ Center for the Study of Intelligence 2013: 7

atacurilor armate. În condițiile în care Armata a 3-a egipteană se afla înconjurată în Peninsula Sinai, Sadat a cerut trimiterea unor trupe americane și sovietice pentru a determina respectarea rezoluției ONU. Apelul egiptean din păcate a rămas fără răspuns din partea americanilor, care au refuzat trimiterea unor trupe în Peninsulă, în timp ce sovieticii au dat asigurări că vor veni în sprijinul egiptenilor dacă ostilitățile vor continua.⁷ Această declarație a Moscovei a pus în stare de alertă Statele Unite.

În aceste condiții, reacția guvernului de la București a fost una foarte promptă. Acesta a adoptat o declarație prin care făcea apel la necesitatea realizării unei conferințe de pace sub auspiciile ONU la care să participe toate părțile beligerante precum și toate statele direct interesate de situația din regiune. De asemenea, oficialii români au salutat decizia SUA de a nu trimite trupe în regiune, lucru care ar fi putut duce la o escaladare a violențelor și ar fi putut amâna încheierea păcii.⁸ După încetarea focului, mai multe delegații ale României au întreprins o serie de vizite în perioada 14–28 noiembrie în Egipt, Siria, Iordania, Maroc și Sudan cu scopul de a discuta cu liderii acestor state și de a demara negocierile de pace în Orientul Apropiat.⁹

Atitudinea României în raport cu statele arabe, dar și cu SUA și URSS în timpul acestui conflict poate avea mai multe explicații. În primul rând în ceea ce privește statele arabe trebuie să menționăm faptul că în timpul ostilităților dintre cele două tabere mai mulți lideri arabi s-au întâlnit pe 17 octombrie în Kuwait unde au hotărât impunerea unui embargo acelor state care sprijineau Israelul. Ca urmare a acestei decizii prețul petrolului a crescut dramatic, lucru care pentru România putea constitui o problemă majoră în situația în care statul român nu-și putea satisface nevoia de petrol din resurse proprii, fiind nevoit să importe o cantitate impresionantă din țările arabe.¹⁰

În ceea ce privește relația României cu SUA, trebuie reținut faptul că Nicolae Ceaușescu era de mult în căutarea obținerii clauzei națiunii cele mai favorizate din partea americanilor, iar atitudinea sa din timpul confruntărilor din Orientul Apropiat l-a adus cu un pas mai aproape de acest vis. De această dată a putut fi evitată o nouă criză între București și Moscova având în vedere faptul că liderii sovietici erau conștienți de faptul că o eventuală intervenție în conflictul arabo-israelian nu era binevenită pentru interesele URSS-ului în regiune.¹¹

Situația tensionată din preajma izbucnirii războiului de Yom Kippur a putut fi analizată din interiorul ambasadelor române în Orientul Apropiat. Informațiile pe care le avem de la diplomații români care au avut

⁷ Petre Otu: 54

⁸ *Ibidem*: 56

⁹ *Ibidem*: 58

¹⁰ *Ibidem*: 59

¹¹ *Ibidem*: 61

întâlniri cu oficiali arabi cu puțin timp înainte de izbucnirea conflictului ne relevă faptul că statele arabe erau „în fierbere”. Atitudinea SUA de a sprijini necondiționat Israelul era văzută ca un afront la libertatea și suveranitatea statelor arabe. Wagihm Roushdy, ambasadorul Egiptului la Budapesta, atrăgea atenția asupra faptului că SUA încearcă soluționarea situației din Orientul Apropiat doar la nivel declarativ, iar că în plan concret nu se putea vedea nicio acțiune a Statelor Unite care să pună bazele unui plan de pace în regiune. Același ambasador aprecia faptul că până la urmă interesul SUA pentru resursele petroliere din regiune vor determina revizuirea atitudinii acestora față de statele arabe.¹²

Atacul egiptean asupra Israelului a avut la bază mai multe cauze: în primul rând liderii arabi erau extrem de dezamăgiți nu doar de politica SUA în regiune ci și de acțiunile URSS-ului care era acuzat de exodul masiv al evreilor din Uniunea Sovietică spre Israel. Pentru statele arabe acest lucru era echivalentul ajutorului militar pe care americanii îl acordau israelienilor. Prin urmare, sovieticii livrau Israelului oamenii necesari pentru a mânuși împotriva populației arabe armele trimise de americani.¹³

*

În momentul izbucnirii războiului din 1973 România se afla în bune relații cu majoritatea statelor arabe și depășise criza politică din 1967, când atitudinea guvernului de la București față de conflictul arabo-israelian a fost aspru criticată iar statele arabe au condamnat decizia țării noastre de a menține legăturile cu Israelul. Dincolo de condamnarea acțiunilor Israelului și apelul lansat către acesta de a restitui teritoriile ocupate în 1967, declarațiile lui Nicolae Ceaușescu din 9 și 13 octombrie, de la Brăila respectiv Târgu Mureș, pledau pentru respectarea suveranității și independenței tuturor statelor din regiune.¹⁴ Prin urmare, pentru partea română o pace eficientă și durabilă în Orientul Apropiat putea fi realizată doar în condițiile în care liderii arabi renunțau la ideea de a șterge statul Israel de pe fața pământului.

Conform datelor primite de la Ministerul egiptean al Afacerilor Externe, trupele israeliene ar fi fost cele care au încercat să treacă Canalul de Suez și au declanșat atacul asupra Egiptului și Siriei la data de 6 octombrie, ora 13.30. În aceste condiții trupele egiptene au fost nevoite să respingă atacul și au contraatacat trupele israeliene în jurul orei 14.00.¹⁵ Ca urmare a declanșării ostilităților, Siria și Israelul au informat Consiliul de Securitate al ONU, fără a cere însă convocarea acestuia, în timp ce Egiptul a preferat să se abțină de la această acțiune. În aceste condiții subsecretarul de stat Hassan Bolhol solicita guvernului român, „prietenilor noștri români”, să sprijine Egiptul pentru a depăși această situație.¹⁶

¹² AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3093: 4

¹³ *Ibidem*: 17

¹⁴ Petre Otu: 52-53

¹⁵ AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3093: 23

¹⁶ *Ibidem*: 26

La câteva zile de la izbucnirea conflictului, Nicolae Ceaușescu a avut o întrevedere cu ambasadorul Siriei la București, Souheil Al-Ghazi, care a ținut să adreseze mulțumiri președintelui român pentru luarea de poziție cu privire la confruntările în plină desfășurare dintre Egipt, Siria și Israel. Ambasadorul i-a relatat președintelui român o serie de aspecte foarte grave din timpul conflictului, cum ar fi bombardarea de către armata israeliană a unor obiective civile, printre care se numărau câteva spitale și portul Tartus, și care au provocat numeroase pierderi materiale și umane.¹⁷

Pe 14 octombrie 1973¹⁸ Nicolae Ceaușescu a adresat o scrisoare președintelui sirian Hafez Al-Assad, în care își exprima îngrijorarea cu privire la situația din Orientul Apropiat, reiterând totodată sprijinul pe care România era dispus să-l acorde statelor implicate în conflict pentru soluționarea pașnică a acestuia. Scrisori asemănătoare au fost transmise și președintelui libanez Suleyman Frangieh, în data de 15 noiembrie¹⁹, precum și regelui Iordaniei, Hussein Ibn Talal, în data de 19 noiembrie²⁰.

Tot pe 14 octombrie, Nicolae Ceaușescu a transmis și guvernului israelian o scrisoare în care îi solicita să ia în calcul încetarea oricăror acțiuni militare și acceptarea în mod public a Rezoluției nr. 242 din 1967, respectând prevederile acesteia cu privire la retragerea trupelor din zonele ocupate. Putem remarca faptul că tonul folosit de Nicolae Ceaușescu în această scrisoare era unul mult mai ferm și care, deși nu condamna Israelul ca stat agresor, scotea în evidență faptul că liderii israelieni sunt cei care au puterea de a opri vărsarea de sânge inutilă, contribuind la securitatea și pacea din regiune.²¹

În data de 19 octombrie 1973 Nicolae Ceaușescu a adresat un mesaj șefilor de state și guverne cu care România avea relații diplomatice²², făcând apel la implicarea tuturor statelor care au relații cu țările beligerante pentru încetarea războiului și soluționarea conflictului pe cale pașnică.²³ Ideile principale ale mesajului au fost publicate și în ziarul „Scânteia” din 20 octombrie 1973, într-un articol intitulat *Restaurarea păcii în Orientul Apropiat – imperativ arzător al clipei de față*.²⁴ Mesajul, care sublinia faptul că ONU joacă un rol extrem de important în rezolvarea conflictului arabo-israelian și în găsirea unei soluții echitabile pentru toate părțile implicate²⁵, a fost înmănat și președintelui sesiunii Adunării Generale a ONU, Leopold Benites, precum și secretarului general K. Waldheim. Scopul acestui demers a fost acela de a-i informa pe cei doi asupra faptului că

¹⁷ AN Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 186/1973: 1-2

¹⁸ AN Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 3S/1965-1989: 6

¹⁹ AN Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 2L/1973-1989: 3

²⁰ AN Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 3I/1971-1986: 15

²¹ AN Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 8I/1967-1989: 58-59

²² AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3112: 16

²³ *Ibidem*: 4

²⁴ *Ibidem*: 16

²⁵ *Ibidem*: 94

România acordă o importanță deosebită acțiunilor întreprinse de ONU în vederea menținerii păcii și securității în zona Orientului Apropiat.²⁶ Totodată, în cadrul acestui mesaj Nicolae Ceaușescu a apreciat poziția guvernului egiptean cu privire la soluționarea pașnică a conflictului, retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile ocupate și organizarea unei Conferințe de Pace în cadrul ONU.²⁷

În timpul desfășurării ostilităților în Orientul Apropiat, guvernul de la București a beneficiat de informații foarte prețioase venite din partea diplomaților români aflați în diferite ambasade ale lumii. Astfel, într-o telegramă adresată de George Macovescu, de la New York, președintelui Nicolae Ceaușescu, acesta făcea o scurtă descriere a situației din Orientul Apropiat văzută prin ochii președintelui Adunării Generale, a Secretarului General al ONU și a unor diplomați prezenți la sesiune. Egiptul, prin intermediul Ministrului de Externe, El Zayyat, înmânase președintelui Adunării Generale o scrisoare în care era descrisă poziția guvernului egiptean cu privire la desfășurarea ostilităților și faptul că Israelul ar fi lansat primele atacuri. Din relatarea lui George Macovescu înțelegem faptul că statul egiptean nu ar fi fost interesat de convocarea Consiliului de Securitate ci mai degrabă urmărea să obțină sprijinul Adunării Generale acolo unde majoritatea era de partea sa. Prin urmare, președintele Adunării Generale propunea ca în cazul în care niciunul dintre statele implicate în conflict nu va cere convocarea Consiliului de Securitate până la data de 8 octombrie 1973 să fie luate în calcul două posibilități de acțiune: prima variantă propunea ca Egiptul să facă o declarație cu titlul ”problemă urgentă” în care să explice situația creată. Cea de-a doua variantă avea în vedere reacțiile posibile la depunerea unei declarații din partea Egiptului, anume Egiptul sau o altă delegație să ceară suspendarea dezbaterilor generale și trecerea pe ordinea de zi a situației din Orientul Apropiat. În cazul acesta George Macovescu considera că este prudent ca delegația României să voteze pentru suspendarea dezbaterilor generale și trecerea pe ordinea de zi a situației din Orientul Apropiat, iar în cazul în care acest lucru s-ar fi întâmplat, delegația română să își expună părerea cu privire la ostilitățile arabo-israeliene.²⁸

Prin intermediul lui George Macovescu, autoritățile române au avut în permanență acces la informații foarte importante care reflectau poziția pe care se situau Statele Unite ale Americii și oficialii ONU în raport cu situația conflictuală din Orientul Apropiat. Astfel, din discuțiile acestuia cu Secretarul General al ONU, Kurt Waldheim, înțelegem că președintele american Richard Nixon era extrem de îngrijorat de situația din Orient și se consultase direct cu Leonid Brejnev în privința liniilor de acțiune care ar fi

²⁶ *Ibidem*: 93

²⁷ *Ibidem*: 3

²⁸ *Ibidem*: 38-39

trebuie întreprinse în continuare, cu atât mai mult cu cât se pare că Siria și Egiptul scăpaseră de sub controlul URSS.²⁹

De asemenea, discuțiile avute de George Macovescu cu Ministrul de Externe al Egiptului, El Zayyat, ne oferă o imagine mai detaliată a frământărilor arabe din acele zile și a modului în care Egiptul era dispus să tranșeze situația. Ministrul egiptean era de părere că liderii arabi nu ar trebui să facă niciun fel de concesiuni, considerând totodată că Rezoluția nr. 242 este contrară intereselor arabe și asta deoarece formularea ambiguă a unor pasaje dădea în continuare posibilitatea israelienilor de a menține teritoriile ocupate în 1967.³⁰ Liderul egiptean declara că se află în posesia unor informații conform cărora grupurile de evrei din Statele Unite ar fi făcut presiuni pe lângă președintele american ca acesta să intervină în conflict, prin urmare arabii se vedeau nevoiți să apeleze la ajutorul Uniunii Sovietice în conformitate cu Tratatul sovieto-egiptean. Conform relatărilor lui Macovescu, Zayyat s-ar fi arătat îngrijorat de faptul că Uniunea Sovietică ar fi putut să refuze să acorde sprijin părții arabe "pentru a nu strica aranjamentele făcute cu Nixon"³¹. Referitor la poziția României, ministrul egiptean era foarte mulțumit de acțiunile întreprinse de guvernul de la București, fiind de părere că România putea influența guvernul israelian pentru a adopta o poziție mai puțin rigidă în cadrul negocierilor de pace. Având în vedere succesele înregistrate pe câmpul de luptă, Egiptul nu considera oportun să apeleze deocamdată la ONU, urmând ca acest pas să fie făcut doar în condițiile în care situația de pe front s-ar fi întors împotriva statelor arabe.³²

*

Și de această dată, ca și în cazul conflictului din 1967, poziția României față de conflictul arabo-israelian a fost urmărită îndeaproape atât de statele arabe cât și de statele europene. Ziarul „Egyptean Gazette” a publicat în paginile sale declarația Ministrului de externe român, George Macovescu, care sublinia faptul că reluarea ostilităților armate a dus la pierderi umane și materiale însemnate, acest lucru punând în pericol pacea generală.³³ În Italia, publicația „Corriere della Sera” a publicat în întregime declarația guvernului de la București cu privire la declanșarea ostilităților în Orientul Apropiat, apreciind faptul că:

„România este unica țară din blocul sovietic care s-a abținut să condamne Israelul pentru reluarea ostilităților în Orientul Apropiat. După cum se știe, România a fost, de asemenea, unica țară dintre membrii Tratatului de la Varșovia care nu a întrerupt relațiile cu Tel Aviv după războiul de șase zile din 1967. Regimul președintelui Ceaușescu are grijă să nu condamne nici una, nici alta dintre părțile în

²⁹ *Ibidem*: 49

³⁰ *Ibidem*: 144

³¹ *Ibidem*: 144

³² *Ibidem*: 145

³³ *Ibidem*: 153

cauză pentru reluarea luptelor. Declarația română se pronunță pentru o soluție pașnică în baza aplicării Rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967.”³⁴

Poziția României a fost extrem de apreciată în rândul statelor arabe. Ambasadorul Siriei la Moscova, Yalal Al-Baroudi, făcând referire la vizita în România a ministrului de externe israelian, Abba Eban, aprecia faptul că relațiile bune pe care guvernul de la București le are cu Israelul puteau juca un rol important în negocierile dintre cele două tabere:

*”România a realizat un pas pozitiv determinând pe Abba Eban să consimtă că soluționarea conflictului trebuie să se facă pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din 22 octombrie 1973, care reafirmă rezoluția nr. 242 din noiembrie 1967 (...) Israelul prin comunicatul de la București se angajează să respecte rezoluția nr. 242, respectiv să se retragă din teritoriile arabe ocupate”.*³⁵

Al-Baroudi era de părere că dacă poziția Israelului s-ar fi menținut așa cum reieșea din discuțiile dintre Abba Eban și Nicolae Ceaușescu, prestigiul României ar fi crescut enorm atât în rândul statelor arabe cât și pe plan internațional.

Diplomatul sirian era însă îngrijorat că nici de această dată Israelul nu-și va respecta promisiunile. El amintea faptul că după agresiunea israeliană mai multe state au rupt relațiile diplomatice cu Israelul în semn de solidaritate cu cauza arabă. Printre aceste state nu s-a numărat însă și România, prin urmare era îndreptățit să se întrebe *„Ce va face România dacă nici de această dată Israelul nu va trece la aplicarea Rezoluției nr. 242 a Consiliului de Securitate?”*³⁶ La această întrebare, diplomatul român George Macovescu a evitat să ofere un răspuns clar, precizând doar faptul că România nu are un alt plan decât ideile făcute publice până la momentul respectiv, aceste idei fiind construite în jurul noțiunilor de pace și de soluționare echitabilă a conflictului din regiune.³⁷ O altă problemă foarte importantă pentru statul sirian a constituit-o problema emigrării evreilor. De la începutul anului 1973 aproximativ 35.000 de evrei emigraseră din URSS în Israel, 4.000 dintre aceștia numai în luna octombrie când au izbucnit ostilitățile la frontiera arabo-israeliană. În aceste condiții Austria luase hotărârea de a închide centrul de tranzit de la Viena, ceea ce îi determina pe sirieni să se îngrijoreze cu privire la faptul că un astfel de centru ar putea fi deschis pe teritoriul României, cu atât mai mult cu cât oficialii sirieni dețineau informații că SUA ar face presiuni la adresa statului român ca acest lucru să se întâmple. Oficialii români au respins categoric aceste informații afirmând faptul că ele nu reflectă realitatea, iar că România era un stat independent și suveran care își lua propriile decizii

³⁴ AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3093: 122

³⁵ AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3112: 48

³⁶ *Ibidem*: 49

³⁷ *Ibidem*: 50

fără a răspunde presiunilor venite din afară.³⁸ Acest lucru putea fi demonstrat cu ușurință având în vedere că România încetase cu mult înainte de izbucnirea conflictului din 6 octombrie să mai acorde vize de tranzit pentru evreii care plecau din URSS în Israel.³⁹ Prin urmare, orice zvon privind înființarea unui centru de tranzit în România era complet nefondat și nu reflecta poziția României cu privire la situația din Orientul Apropiat.

Înfrângerea suferită de statele arabe în urma conflictului din 6 octombrie a fost pusă pe seama lipsei de implicare a Uniunii Sovietice. Numeroase voci de la vârful conducerii siriene au acuzat Uniunea Sovietică că au încetat să acorde sprijin egiptenilor în timpul luptelor cu Israelul, în timp ce israelienii au primit sprijin necentenit de la americani, care au dotat armata israeliană cu o armă foarte performantă de proveniență vest-germană, lucru care i-a ajutat pe israelieni să câștige teren în fața armatei egiptene.⁴⁰

Cu toate pregătirile și cu avantajul atacului surpriză de partea lor, armatele egiptene și siriene nu au reușit să recupereze teritoriile pierdute în 1967. Războiul s-a încheiat pe 23 octombrie când Siria a acceptat încetarea focului. Urmările acestui război au fost foarte grave pentru tabăra israeliană, cu mii de morți și distrugerea a numeroase echipamente. Deși războiul nu a adus niciun succes militar armatelor egiptene și siriene, conflictul este considerat un succes de către tabăra arabă. Probabil lucrul cel mai de preț obținut în urma confruntărilor a constat în spulberarea mitului că Israelul este invincibil. Pentru prima dată de la înființarea statului israelian, războiul de Yom Kippur aprindea o speranță în inima arabilor că vecinii lor nu sunt imposibil de învins. În urma conflictului, Sadat declara că „națiunea rănită și-a recuperat imaginea”.⁴¹

Inițiativa României de a organiza o Conferință de Pace la care să participe toate statele implicate în conflict a fost primită cu mare entuziasm în rândul statelor arabe. Liderii sirieni erau însă de părere că la această conferință trebuie să participe toate statele europene și cele africane. Printr-o participare cât mai largă a comunității internaționale, statele arabe încercau de fapt să evite monopolizarea negocierilor de pace de către cele două mari puteri: URSS și SUA.⁴²

Dacă în urma conflictului din 1967 poziția României a fost aspru criticată de către unele state arabe care au interpretat atitudinea guvernului român ca pe o trădare a cauzei lor, după conflictul din 1973 luările de poziție ale statului român au fost foarte apreciate printre liderii arabi. Din discuțiile avute de diplomații români cu ambasadorul sirian la Pekin, Jabr Al-Atrash, acesta a lăsat să se înțeleagă faptul că la unele interpretări greșite

³⁸ *Ibidem*: 52

³⁹ *Ibidem*: 53

⁴⁰ *Ibidem*: 55

⁴¹ Nedelcu 2013: 195

⁴² AMAE Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3112: 57

față de poziția României în raport cu conflictul din Orientul Apropiat ar fi contribuit și unele „state prietene” ale țării noastre.⁴³ Tot din aceste discuții reiese faptul că statele arabe, dar mai ales Siria, s-au convins de principalitatea guvernului român și de faptul că deciziile României sunt luate la București și nu în alte capitale ale lumii, motiv pentru care relațiile foarte bune dintre România și Israel nu mai erau privite ca o amenințare ci din contra ca o oportunitate ca România să devină arbitru negocierilor de pace dintre cele două tabere.⁴⁴

Acțiunile întreprinse de Nicolae Ceaușescu în această perioadă au fost atent monitorizate de presa arabă, în special de cea siriană. Vizita președintelui român în SUA, precum și declarațiile acestuia cu privire la necesitatea soluționării pașnice a conflictului din Orientul Apropiat au atras atenția unor publicații precum Al-Saoura sau Al-Baas. Sub titlul *Nixon și Ceaușescu au căzut de acord să lărgească cooperarea economică și culturală între cele două țări*, ziarul Al-Saoura a vorbit despre prospecțiunile petroliere din Marea Neagră, arătând că președintele Nicolae Ceaușescu a declarat că România nu dispune de rezerve de petrol care ar putea face obiectul unor exporturi în SUA. Cu privire la situația din Orientul Apropiat era apreciată atitudinea președintelui român care cerea respectarea independenței și suveranității tuturor statelor din regiune precum și încetarea folosirii forței și respectarea Rezoluției nr. 242 ca punct de plecare pentru soluționarea conflictului.⁴⁵ Pe 11 decembrie 1973 ziarul Al-Baas publica articolul *Președintele român afirmă cu fermitate necesitatea retragerii Israelului din toate teritoriile arabe ocupate*, în care erau relatate ideile președintelui român cu privire la soluționarea conflictului așa cum apăreau ele în interviul acordat de Nicolae Ceaușescu ziarului „New York Times”.⁴⁶

*

Războiul de Yom Kippur a reușit, pentru o scurtă perioadă de timp, să modifice raportul de forțe în Orientul Apropiat. Mitul invincibilității Israelului a fost pus pentru prima dată sub semnul întrebării iar ideea creării unui stat palestinian începea să prindă contur. Cu toate acestea, evenimentele din timpul conflictului au scos la iveală o serie de disfuncționalități ale alianței arabe, care au permis Israelului să rămână pe pozițiile ocupate în 1967. În aceste condiții, România a optat pentru menținerea unei poziții conciliante, iar diplomații români au avut misiunea de a se asigura că apelul la pace și securitate al președintelui Nicolae Ceaușescu este recepționat de către toți cei implicați în conflict. Astfel, prin măsurile adoptate și discuțiile avute cu liderii arabi, atât președintele român cât și diplomații trimiși de acesta în ambasadatele din Orientul

⁴³ *Ibidem*: 75

⁴⁴ *Ibidem*: 76

⁴⁵ *Ibidem*: 86-87

⁴⁶ *Ibidem*: 89

Apropiat au încercat să evite alimentarea animozităților arabo-israeliene. Totodată, poziția României cu privire la modul în care problemele din regiune își puteau găsi o rezolvare a fost una care s-a aliniat rezoluțiilor emise de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, fără a ține cont de micile „avantaje” pe care le-ar fi putut obține în cazul în care s-ar fi alăturat unei anumite tabere.

Pentru imaginea României pe plan internațional negocierile care au avut loc după încetarea ostilităților au oferit guvernului de la București prilejul de care avea nevoie pentru a-și consolida rolul de mediator în criza arabo-israeliană. Nicolae Ceaușescu realiza astfel primii pași spre soluționarea unui conflict care ținea în suspans întreaga comunitate internațională.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Fonduri arhivistice

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Problema 224/1969, Orientul Apropiat, Dosar 69, *Aprecieri asupra situației din Orientul Apropiat*.

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3115, *Poziția RA Siria față de problematica Orientului Apropiat*.

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3093, *Situația din Orientul Mijlociu*.

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Problema 224/1973, Orientul Apropiat, Dosar 3112, *Mesajul președintelui Consiliului de Stat al R.S.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, și al Guvernului R.S.R. în legătură cu evenimentele din Orientul Mijlociu*.

Arhivele Naționale ale României, Fond C.C al P.C.R, Secția Relații Externe, Dosar 3S/1965-1989, Dosar 8I/1967-1989, Dosar 3I/1971-1986, Dosar 2L/1973-1989, Dosar 186/1973.

Literatură de specialitate

Center for the Study of Intelligence (2013). *President Nixon and the Role of Intelligence in the 1973 Arab-Israeli War*.

Nedelcu, Cristina (2013). *Politica României față de problema palestiniană, 1948-1979*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.

Otu, Petre. *Romania's Position Towards the Arab-Israeli War of 1973*, Institute for Political Studies of Defense and Military History.